

Popularnonaukowy opis badań

Celem projektu będzie stworzenie charakterystyki populacji zamieszkującej w średniowieczu tereny dawnej Małopolski w oparciu o bogate, archeologiczne znaleziska sepulkralne. Zasadniczą część opracowania poświęcona zostanie procesowi kształtowania społeczeństwa średniowiecznego w okresie od X po XV wiek rekonstruowanym w oparciu o wieloaspektową analizę obrządku pogrzebowego. Z tym zagadnieniem będzie wiązała się konieczność szczegółowego omówienia przełomu w obrządku związanego z początkami chrystianizacji Małopolski oraz analiza mechanizmów zmian w obrzędowości grzebalnej w kolejnych etapach średniowiecza związanych po części z przekształceniami organizacji kościelnej, a także z przemianami ustrojowymi i gospodarczymi. Podjęta też zostanie próba prześledzenia zmian w kondycji biologicznej mieszkańców Małopolski obserwowanych na materiale szkieletowym mogących mieć związek z przemianami społecznymi i gospodarczymi.

Realizacja celów badawczych będzie opierać się na kompleksowej, wieloaspektowej analizie znalezisk archeologicznych, jak i wynikach badań specjalistycznych, przede wszystkim molekularnych. Pod uwagę zostaną wzięte publikowane średniowieczne znaleziska sepulkralne, jak i materiały dotychczas nieopracowane przechowywane w zbiorach kilkunastu placówek naukowych. Istotne znaczenie dla realizowanego projektu będą miały opracowane już, obiecujące wyniki zakończonego przeze mnie projektu zrealizowanego w programie „Diamentowy grant”, w ramach którego wykonano pierwsze liczniejsze analizy interdyscyplinarne wczesnośredniowiecznych szczątków ludzkich z Małopolski, z wykorzystaniem między innymi metod rekonstrukcji paleodiety, czy badań DNA.

Projekt będzie realizowany przy wsparciu merytorycznym specjalistów z kilku dyscyplin naukowych. Oprócz klasycznych metod analizy archeologicznej w projekcie przeprowadzona zostanie seria badań interdyscyplinarnych – antropologicznych (ze szczególnym naciskiem na badania paleopatologiczne i odontologiczne); datowania metodą radiowęglową oraz analizy stabilnych izotopów węgla i azotu dla materiałów późnośredniowiecznych. Badania te będą miały przede wszystkim na celu wieloaspektową charakterystykę kondycji biologicznej średniowiecznych populacji małopolskich, pozwalającą na rekonstrukcję jej zróżnicowania i zwyczajów żywieniowych.

Głównym powodem podjęcie tej tematyki badawczej jest fakt, że do tej pory zagadnienie przemian w obrządku pogrzebowym populacji wczesno i późnośredniowiecznych nie były analizowane w ujęciu interdyscyplinarnym. Informacje, które posiadamy są rozproszone po literaturze przedmiotu bądź nieopracowane. Gruntownego opracowania wymaga zwłaszcza problematyka późnośredniowiecznych praktyk pogrzebowych, w związku z dynamicznie powiększającą się w ostatnim czasie bazą źródłową pochodzącą z miejskich badań archeologiczno-architektonicznych. Należy spodziewać się też korekty chronologii nekropoli małopolskich, co może przede wszystkim wpłynąć na właściwe postrzeganie genezy zjawiska inhumacji na tym obszarze, a także mechanizmów późniejszych zmian w obrządku związanych z rozpowszechnieniem cmentarzy przykościelnych. Badania pomogą także po raz pierwszy scharakteryzować od strony archeologicznej i antropologicznej ludność Małopolski w późnym średniowieczu z uwzględnieniem jej podziału na mieszkańców wsi i miast. Należy wreszcie spodziewać się dopływu nowych istotnych danych dotyczących zwyczajów żywieniowych społeczności małopolskiej, mogących wskazać pośrednio na istnienie głębszej niż sądzono stratyfikacji społecznej, a także pozwalających wnioskować o kierunkach przeobrażeń gospodarczych w średniowieczu.